

" Waterkwaliteit en visbestand in het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen anno 2022 "

1. Inleiding

Het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen ligt grotendeels in de provincie Antwerpen en gedeeltelijk in de provincie Limburg (Kwaadmechelen).

Te Dessel mondt het kanaal uit in het Kanaal Bocholt-Herentals en te Kwaadmechelen in het Albertkanaal.

2. Waterkwaliteit

a) Huidige toestand

Het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen maakt deel uit van het Vlaams waterlichaam VL17_160 (Kanaal Dessel-Kwaadmechelen + Kanaal Dessel-Schoten + Kanaal Bocholt-Herentals (deels)).

Het meest recente jaar waarvoor alle meetgegevens volledig afgewerkt en beschikbaar zijn, is 2020. Ter vergelijking werden de gegevens van 2015 gebruikt.

De fysisch-chemische kwaliteit (als samenvatting van 5 gidsparameters: totaal stikstof, totaal fosfor, geleidbaarheid, zuurstof en pH) van het waterlichaam VL17_160 is "matig" zowel in 2015 als in 2020.

De totale biologische waterkwaliteit van het waterlichaam VL17_160 scoort eveneens "matig" zowel in 2015 als in 2020.

b) Toekomstperspectieven

Het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen is qua doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water toegewezen aan het Benedenscheldebekken.

Het oppervlaktewaterlichaam VL17_160 heeft een prioriteit 4, dit wil zeggen dat de goede toestand verwacht wordt tegen 2033.

Aangezien zo goed als alle water afkomstig is van het Albertkanaal, dat op zijn beurt gevoed wordt door de Maas, moeten acties echter voornamelijk daar ondernomen worden. Bovendien ligt slechts een beperkt deel van het opwaartse afstroomgebied van de Maas in Vlaanderen.

Het grootste deel van het traject stroomt weliswaar door de provincie Antwerpen en het Netebekken maar er is weinig interactie met het omliggende gebied. Lozingen in de kanalen worden immers zo goed als nooit toegestaan omwille van het bronbeschermingsbeleid met betrekking tot drinkwater. Hier en daar zijn er enkele kleinere waterlopen die uitmonden in betrokken kanalen. De enige actie in het bekkenspecifiek deel Nete die hier enigszins impact op heeft is 8A_E_0373 'Herstel van het oorspronkelijke tracé van de Creynsveldloop'. Door de afkoppeling van het afvalwater van deze waterloop zal dit in principe een positieve impact hebben.

3. Afvissingen

a) Visstandonderzoek in 2016

De meest recente beschikbare gegevens over het visbestand in het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen zijn van een visstandonderzoek dat in het najaar 2016 plaats vond in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos(ANB).

De omvang van het visbestand is geraamd op 20,2 kg/ha en 1.277 stuks/ha. Het visbestand in het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen kan hiermee, in verhouding tot de andere Vlaamse wateren, als gering worden beschouwd.

Op basis van biomassa heeft snoekbaars het grootste aandeel (24%), gevolgd door brasem (23%) en zwartbekgrondel (17%). Op basis van aantallen wordt het bestand gedomineerd door de exoot zwartbekgrondel (69%). Pos (13%) en de exoot marmergrondel (9%) hebben ook een aanzienlijk aandeel in het bestand.

Het visbestand is het grootst in de zwaairom; in de overige delen van het kanaal is het visbestand vergelijkbaar en klein.

b) Vissoortensamenstelling

Met een totaal van 11 soorten is de aangetroffen visstand in het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen weinig soortenrijk. Ten dele is dit het resultaat van de beperkte dimensies van het kanaal, waardoor er weinig variatie in habitat is. De aanwezige inheemse soorten zijn, met uitzondering van de plantminnende bittervoorn en rietvoorn, kenmerkend voor stilstaande wateren met weinig/geen begroeiing. De soorten bittervoorn en rietvoorn zijn slechts plaatselijk aangetroffen. De rietvoorns werden gevangen in de zwaairom, waar nog enige vegetatie is aangetroffen.

Er werden dus in totaal 11 vissoorten aangetroffen in het Kanaal Dessel - Kwaadmechelen. In totaal zijn zes eurytope vissoorten waargenomen (paling, baars, blankvoorn, brasem, pos en snoekbaars). Er zijn twee limnofiele soorten waargenomen: bittervoorn en rietvoorn. Ten slotte zijn er ook nog drie exoten aangetroffen: Kessler grondel, marmergrondel en zwartbekgrondel. De gevlekte Amerikaanse rivierkreeft is 16 keer gevangen.

Ook tijdens eerdere onderzoeken was in het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen sprake van een weinig soortenrijke visstand. In 2008 werden baars, blankvoorn, paling, pos, rietvoorn en snoekbaars gevangen (Van Thuyne, 2009). In 2015 werd daarnaast een alver aangetroffen (Van Thuyne et al., 2017). De huidige soortensamenstelling komt grotendeels overeen met eerdere gevonden visstanden. Nieuw aangetroffen soorten zijn de exoten marmergrondel, zwartbekgrondel en Kessler's grondel.

Het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen staat in directe verbinding met andere grote kanalen, die gevoed worden met Maaswater. Hiermee hebben ook deze uitheemse vissoorten zich kunnen verspreiden over de verschillende kanalen. Daarnaast is er sprake van verspreiding van exoten vanuit de haven van Antwerpen, via ballastwater (Yseboodt et al., 2016).

Vooral de zwartbekgrondel heeft in korte tijd een omvangrijke populatie gevormd in het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen. De aantallen bedragen 880 stuks/ha. De stortstenen taluds vormen een geschikt habitat voor deze soort, maar ook op stenig substraat of mosselbanken in het kanaal zelf kan de soort voorkomen.

c) Omvang van het visbestand

Met een geschatte omvang van 20 kg/ha en 1.277 stuks/ha is sprake van een weinig omvangrijk visbestand in het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen. Dit beeld is vergelijkbaar met andere Kempische kanalen.

Belangrijke factoren in de beperkte omvang van het visbestand zijn de zandgronden en het heldere en relatief voedselarme Maaswater waarmee de kanalen gevoed worden.

Daarnaast geldt dat de visbestanden in de zwaaikommen, waar de invloed van scheepvaart lager is, over het algemeen groter van omvang zijn. Ook in het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen bevindt de omvangrijkste visstand zich in de zwaaiKOM. Vooral blankvoorn, rietvoorn, (grote) baars en in mindere mate brasem komen hier in grotere dichtheden voor dan in de vaargeul van het kanaal.

Met uitzondering van zwartbekgrondel en (in mindere mate pos), geldt dat het aantal ééNZomerige vissen in het kanaal beperkt is. In Balen en Olmen wordt door sportvissers overigens wel paaiactiviteit waargenomen van voornamelijk karper en voorn (med. PVC). Dat er relatief weinig ééNZomerige vis is gevangen, lijkt veroorzaakt te worden door de afwezigheid van schuilgelegenheid (oevervegetatie). De huidige oevers bestaan grotendeels uit betonnen damwand waarbij het talud is aangestort met stortsteen. De aanwezige stortsteen wordt voornamelijk bevolkt door de exoot zwartbekgrondel. Bij deze soort is er sprake van rekrutering. Wat betreft de rekrutering van soorten als blankvoorn en brasem speelt het meer beschutte Zilvermeer mogelijk een belangrijke rol. Informatie omtrent de visstand in dit water ontbreekt echter.

d) Nieuw aangetroffen vissoorten

Nieuw aangetroffen soorten ten opzichte van vorige visstandonderzoeken zijn marm grondel, zwartbekgrondel en Kessler's grondel, alle drie invasieve niet-inheemse soorten.

VERBEIREN Marc

Wolvertem, januari 2022

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger mevrouw Gwenny DE VROE in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Leefmilieu) Zuhail DEMIR :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2021-2022 , vraag nr. 212 van 29 november 2021 } .

